

E · R · *S* · O

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

JÄRVI JA SUVEKLASSIKA

EESTI RIIKLIK
SÜMFOONIA-
ORKESTERKLAVER
ANNA ŠELESTKLAVER
DMITRI ŠELESTDIRIGENT
NEEME JÄRVI**21** | JUUNI
ESTONIA KONTSERDISAAL
2023HOOAJA
SUURSPONSORLIVIKO
— 8000 1318 —

BioBlock®

REYAL CAFE

RADISSON COLLECTION
TALLINN

PAKEND & PRINT

ERSO TRÜKIBESKUS 2022/2023Postimees
MEDIAPARTNER

E · R · · O

 iute

ELAV
INSPIREERIV
RIKASTAV

Eesti muusikat viivad üheskoos
maailma ERSO ja fintech IUTE

E · R · · O

JÄRVI JA
SUVEKLASSIKA

ANNA ŠELEST klaver
DMITRI ŠELEST klaver
Eesti Riiklik Sümfooniaorkester
Orkestri kontsertmeister Triin Ruubel
Dirigent NEEME JÄRVI

kell 19 – sümfooniakontsert

ANNA ŠELEST klaver

DMITRI ŠELEST klaver

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester

Orkestri kontsertmeister Triin Ruubel

Dirigent NEEME JÄRVI

Mihkel Lüdig (1880—1958)

Sümfooniline pilt „Jaaniöö“ (1910)

Cécile Chaminade (1857—1944)

Kontsertpala klaverile ja orkestrile op. 40 (1888)

Clara Schumann (1819—1896)

Klaverikontsert a–moll op. 7 (1835)

Allegro maestoso

Romanze

Finale

vaheaeg

Rudolf Tobias (1873—1918)

„Ööpala“ (keelpillikvartetist nr 2 seadnud Eduard Tubin, 1939)

Francis Poulenc (1899—1963)

Kontsert kahele klaverile d–moll FP 61 (1932)

Allegro ma non troppo

Larghetto

Allegro molto

Kontserdist teevad otseülekande Klassikaraadio ja ERSO TV (erso.tv),
salvestised on ka järelkuulatavad ja –vaadatavad.

Tänast kontserti sobivad raamima ja illustreerima romantism ning romantilisus, millega saab määratleda ühest küljest esitatavate teoste stiili, ent teisalt ka nende autorite loomingulist hoiakut ja muusikalist maailmavaadet, kus tundeüllasus ja briljantsus kohtuvad unelev–unistava hillitsetuse ja igavikulisusega. Suurt ja sulnist suve sissejuhatav vaheldusrikas kava kõrvutab eesti 20. sajandi alguse rahvusromantilist heliloomingut virtuooside Cécile Chaminade'i ja Clara Schumanni klaverimuusikaga ning Francis Poulenci kontserdiga kahele klaverile. Kava liugleb elegantselt looklevalt erinevaid radu mööda, mis kulgevad kohati paralleelselt nii ajalises kui ka temaatilises mõttes, jõudes nii mõnigi kord lähedastesse sihtkohtadesse. Valitud suveklassika annab niisiis võimaluse romantiliseks ning tundeerksaks rännakuks, mille lõppu jõudes ollakse ehk märkamatu ka suvise olemise talumatule kergusele häälestatud.

Mihkel Lüdigi (1880–1958) **Sümfooniline pilt „Jaaniöö“**

Aastast 1969 traditsiooniliselt laulupidusid avav Mihkel Lüdigi „Koit“ on küll helilooja tuntuim lugu, ent tema loomingust leiab lisaks ligikaudu kuuekümnemale *a cappella* koorilaulule veel soololaule ning kümnekond sümfoonilist teost — nende hulgast ka sümfoonilise pildi „Jaaniöö“. Helilooja, organist ja koorijuht Mihkel Lüdigi oli Eesti 20. sajandi esimese poole oluline muusikaelu eestvedaja ja organiseerija, kes ise pidas enda heliloomingut vaid pelgaks kõrvalharrastuseks. Tema loominguline varasalg on vaheldusrikas ning seal leidub mitmeid olulisi teoseid, mis on siinmail krestomaatilisteks saanud.

Lüdigi muusikaõpingud said alguse Pärnus organist Max Petersi juures ning 1897. aastal astus ta Moskva konservatooriumi Ludvigs Bētīņši oreliklassi. Alates 1898. aastast jätkas ta Peterburi konservatooriumis Louis Homiliuse klassis, õppides juurde veel ka teooriat ja kompositsiooni Nikolai Rimski–Korsakovi, Nikolai Solovjovi ja Aleksandr Glazunovi juures ning klaverimängu Franz von Czerny käe all. Pärast õpingute lõppu 1904. aastal jäi Lüdigi organiseerima Peterburi eestlaste muusikaelu ning muude oluliste saavutuste hulgas korraldas ta Peterburis esimese eesti muusikast koosneva sümfooniakontserdi (kavas Läte, Kapp, Lemba ja Lüdigi). Alates 1904. aastast esines Lüdigi nii Venemaal kui ka Eestis oma abikaasa Mathilde Lüdigi–Sinkeli (sopran) klaverisaatjana. Väsimatu innuga mees tegutses paralleelselt Peterburiga aga ka Eestis ning on algatanud ja juhtinud mitmeid olulisi muusikaüritusi, alates Vanemuise avamisest 1906. aastal kuni

Tartu muusikapäevani 1909. aastal. Sellest järgmisel, 1910. aastal valmiski Lüdigi sümfooniline pilt „Jaaniöö“, mis koos avamäng–fantaasiaga nr 1 (1906) kuulub tema kõige tuntumate sümfooniliste teoste hulka. Kusjuures Lüdigi kirjutas enamuse oma sümfoonilisest muusikast Johann Voldemar Jannseni 1865. aastal asutatud Tartu laulu- ja mänguseltsi „Vanemuine“ silmas pidades ning sarnaselt Lüdigi ülejäänud loominguga ei leidu neis teostes kuigivõrd kompleksset harmooniat. See–eest hellitab kõrvu pigem voolavus ja meloodilisus ning paljudest teostest kumab või suisa kiirgab läbi rahvuslikkuse taotlus, mis väljendub seejuures pigem Lüdigi originaalviiside sarnasuses rahvaviisidega, mitte niivõrd rahvaviiside endi kasutamises. Ajendatuna eeskujudest ning õpingutest Moskvast ja Peterburist leidub Lüdigi muusikas ka vene muusikaklassikale iseloomulikke jooni, mis moodustavad koos eestimaisuse taotlusega tema loomingus kauni ja kütkestava koosluse.

Cécile Chaminade (1857–1944)

Kontsertpala klaverile ja orkestrile op. 40

Cécile Chaminade oli üks kuulsamaid naisfiguure küll mitmekesisel, ent maskuliinsel muusikamaastikul. Prantslanna Chaminade on jätnud sügava ja tähendusriikka, ent seejuures noobli ja graatsilise jälje lääne kunstmuusika kaanonisse, kandes samas ajal nii pianisti kui ka helilooja kingi. Juba noores eas avaldusid musikaalsest perekonnast pärit Chaminade'i mitmekülgsed anded, millele juhtis muuhulgas tähelepanu helilooja Georges Bizet, kes sellele „väikesele Mozartile“ ka paljulubavat ning säravat tulevikku ennustas. Kuigi Bizet soovitas Chaminade'i Félix Le Couppey' klaveriklassi saata, olid isa arusaamad naisterahva rollist ja kohustustest sellele vastu ning kompromisslahendusena sai Chaminade edaspidi vaid eratunde, õppides niisiis Le Couppey' juhendamisel klaverit, Marie Gabriel Augustin Savard' ja Martin Pierre Marsicki juhendamisel harmooniat ja viulit ning Benjamin Godard'i juhendamisel kompositsiooni. Aastal 1877, mil Chaminade'i isa lahkus perekonna juurest lühikese reisi tõttu, kasutas tütar soodsat võimalust ning astus esimest korda kontserdil avalikkuse ette, pälvides seeläbi rohkelt tunnustust ja kiitust. Vaid aasta hiljem organiseeris tema õpetaja Le Couppey Chaminade'i edust tiivustatuna õpilase enda loominguga kontserdi, millele järgnes triumfaalne edu nii pianisti kui ka heliloojana. Helilooja ja õppejõud Ambroise Thomas olevat Chaminade'i tähelennu ja talendi peale suisa öelnud: „See ei ole naine, kes komponeerib, vaid helilooja, kes on naine.“ Sellest tunnustavast, ent samas just kurvalt kõnekast komplimentist tuleb markantselt välja, mida tähendas päriselt toona naisheliloojaks olemine ning millist hinda selle eest kasvõi üksinduse ja perekonnatuse näol maksta tuli.

Cécile Chaminade'i saatis silmipimestav edu ning teda tunnustati lausa mandriteüleselt. Aastal 1913 pärjati ta esimese naiseliloojana auleegioni ordeni rüütlikraadiga. Pärast sõja puhkemist loobus Chaminade aga avalikest esinemistest ning eemaldus komponeerimisest, leides uue väljundi hoopis haigla juhtimises. Ehkki pärast Chaminade'i eluaega vajus tema looming hämarusse ning üleüldine huvi hilisromantilise prantsuse muusika vastu rauges, on tänasel päeval tema teoseid taas rohkem esitama hakatud. Teiste hulgas ka kontsertpala klaverile ja orkestrile *op. 40*, mis valmis 1888. aastal. Teose esmaettekandel Antwerpenis soleeris Chaminade ise ning juba järgmisel aastal kõlas see Pariisis ovatsioonide ja sooja vastuvõtu saatel. Lisaks Chaminade'ile endale esitas teost ka pianist Louise Steiger, kellele Chaminade partituuril teose pühendas. Menukas teos kõlas regulaarselt paljudel kontsertidel Pariisis ja mujal, päädides kontserdiga Londonis St. James's Hall'is, kus kanti teos ette kahele klaverile mõeldud versioonis. Koos Chaminade'iga esitas seda pianist Amina Goodwin, kelle õpetajateks olid muuhulgas Camille Saint-Saëns, Ferenc Liszt ja Clara Schumann.

Chaminade ise nentis oma stiili iseloomustades, et tema teostest tuleb selgelt ilmsiks kuulumine romantikute koolkonda. Kontsertpala klaverile ja orkestrile on siinkohal kõnekas näide Chaminade'i stiilist, mis on prantslaslikult kelmikas ja võluv, mõõdukalt kromaatiline ja kaunikõlaline, sillerdav ja hunnitu. Teosest õhkub nii Richard Wagneri kui ka Liszti mõjusid ja võtteid, ent kõneledes eksimatus ja grammatiliselt korrektse muusikalises prantsuse keeles, ei jää selles märkamata ka Saint-Saëns ja Bizet. Oskuslikult orkestreeritud teos seob omavahel maitsekalt särtsaka pikantsuse ning rikkaliku ja lüürilise meloodika, kinnistades sellega Chaminade'i loomingu vastupidavat väärtust ja veetlust.

Clara Schumann (1819—1896)

Klaverikontsert a-moll op. 7

Clara Wieck-Schumanni nimi võib esimese hooga assotseeruda tema abikaasaga, kuulsa Robert Schumanniga, ent oma kaasa kõrval sai Clarast lisaks heliloojale ka 19. sajandi üks olulisemaid pianiste. Keerulisest, kuid kirklike muusikute perekonnast pärit Wieck-Schumann hakkas juba noores eas isa Friedrich Wiecki juhendamisel klaverit õppima. Tütre potentsiaali nähes hakkas isa temast varakult klaverivirtuoosi kujundama ning kogu tütre haridus koondus seeläbi muusika ümber. Imelapse tähelend sai isa abiga tuule tiibadesse ning peatselt oli tegu juba noore tunnustatud klaverikunstnikuga. Kontserdireisidest ning komponeerimisest tulvil karjäär,

mida kroonised edukad esinemised ning ülistavad komplimendid, võttis aga uue suuna, kui noor pianist soovist isa käe alt irduda ning armus lõplikult ja lootusetult Robert Schumanni, kes nende majapidamises küll juba aastaid elas, ent kellega suhtlemist isa pahaks pani. Pärast Clara ja Roberti kihlumist 1837. aastal ning seejärel abiellumist 1840. aastal võttis elu aga uue suuna, mida mõjutasid jätkuvad ringreisid käsikäes saatuse keerdkäikude ja traagikaga. Pärast abikaasa surma 1856. aastal jäi Clara Wieck–Schumann oma seitsme lapsega üksi ning elu lõpupoole taandus ta kontserttegevusest ja töötas Frankfurdis Dr. Hochi konservatooriumis õpetajana.

Keerulise ja kireva saatuse kiuste said virtuoos Clara Wieck–Schumanni nõudlikust ja vaheldusrikkast kavast ning veenvast tõlgendusest eeskujuni teised heliloojad kui ka pianistid. Ehkki enamikku Wieck–Schumanni heliloomingut ei esitanud tema kaasajal keegi peale tema enda ning pärast elu lõppu vajas see unustusse, on eelmise sajandi teisest poolest alates huvi selle vastu kasvanud ning tänapäeval esitatakse ja salvestatakse seda üha enam. Üheks markantseks näiteks, millega Wieck–Schumanni loominguulist pärandit illustreerida, on 1835. aastal valminud klaverikontsert a–moll op. 7. See juba noores eas, ent Robert Schumanni väikese abiga kirjutatud teos ilmestab kõnekalt Wieck–Schumanni kompositsioonitehnilisi oskusi, muusikalist maitset ning klaverikäsitlust, milles leidub nii oma aja briljantset tehnikat kui ka uuemat poeetilisemat lähenemist. Wieck–Schumann kui 19. sajandi edukaim naispianist kandis oma teose esmakordselt ette 9. novembril 1835. aastal, soleserides Felix Mendelssohni juhutatud Leipzigi Gewandhaus orkestri ees.

Rudolf Tobias (1873–1918) **„Ööpala“ (seadnud Eduard Tubin)**

Tänavu 150. sünniaastapäeva tähistava Rudolf Tobiase ulatuslikku panusesse eesti muusikasse on põhjust suhtuda pieteeditundega, sest helilooja, organisti ja koorijuhina oli ta üks eesti rahvusliku heliloomingu ning muusikakultuuri kujunemise juhtfigure. Hoolimata tõigast, et Tobias oli esimene eesti rahvusest helilooja, kes omandas akadeemilise kompositsioonihariduse, tegutses ta kodumaal vaid üürikese aja. Sellegipoolest avaldasid nii tema loomingu kui ka tegevus alles kujunemisjärgus Eesti muusikaelule hindamatut mõju. Lisaks kirjutas Tobias lausa seitse teost Eesti kontekstis uudseis žanreis ning pani nurgakivi eesti sümfonismile. Täna sel kontserdil kõlav „Ööpala“ on Tobiase 1902. aastal valminud teise keelpillikvarteti kolmas osa ning keelpilliorkestrile seadis selle 1939. aastal helilooja Eduard Tubin.

Francis Poulenc (1899—1963)

Kontsert kahele klaverile d-moll FP 61

Francis Jean Marcel Poulenc oli prantsuse helilooja ja pianist, kes kuulus koos Georges Aurici, Louis Durey', Arthur Honeggeri, Darius Milhaud' ja Germaine Tailleferre'iga heliloojate rühmitusse „Les Six“. Poulenci loomingulise pärandi hulgast leiab nii laule, klaveriteoseid, kammer- ja koorimuusikat, oopereid, ballette kui ka orkestrimuusikat. Kuna Poulencilt kui jõuka ettevõtja ainsalt pojalt oodati isa töö ülevõtmist, sai muusika õppimine tal esialgu võimalikuks vaid eraviisiliselt. See-eest kasvas Poulenc võrdlemisi muusikalises majapidamises ning ehkki isa poolt sai ta eluks kaasa sügava religioosse usu, tuli ema poolt seevastu mõnevõrra maisem kunstilisus. Poulenc hakkas küll juba viie aasta vanuselt klaverit õppima, ent alles 1916. aastal sai temast hispaania pianisti Ricardo Viñesi õpilane. Viñes oli Poulencile suur eeskuju ning viimane meenutab, et imetles oma õpetajat meeletult: „See kohtumine Viñesiga oli minu elus ülioluline: ma võlgnen talle kõik... Tegelikult võlgnen ma Viñesile oma kollanoklikud pingutused muusika vallas ja kõige, mida klaveri kohta tean.“ Pärast Poulenci vanemate surma sai Viñesist ka Poulenci vaimne mentor, kes julgustas noort pianisti komponeerimisega tegelema ning tänu kellele sai ta tuttavaks teda samuti oluliselt mõjutanud heliloojate Georges Aurici ja Erik Satie'ga. Oma heliloojadebüüdi tegi Poulenc 1917. aastal teosega „Rapsodie nègre“, mis oli pühendatud Satie'le. Kuigi Poulenci varasemad teosed olid pigem üleva ja kalambuurse meeleoluga, iseloomustas tema muusikat alates 1930. aastatest pigem vaimsem ning tõsisem dimensioon, mis tuleb hästi esile tema religioosnes muusikas. Seejuures balansseerisid seda dimensiooni kergemeelsemad teosed, mis vormisid Poulenci kuvandit veel aastaid hiljem, jättes temast eriti kodumaal humoorika ja kerge helilooja kuvandi. Kuigi tema religioosne muusika jäi mõneks ajaks teiste teoste varju, on sellele just käesoleval sajandil hakatud üha enam tähelepanu pöörama.

Üheks Poulenci parimaks peetavaks orkestriteoseks on tema 1938. aastal valminud orelikontserdi kõrval kontsert kahele klaverile, mille helilooja komponeeris 1932. aasta suvel. Pärast teose valmimist nägi ka helilooja ise selles potentsiaali ning nentis kirjas sõbrale, et võrreldes eelnevaga on see suur samm edasi ning seeläbi hüppelaud uude ja suurde loomeperioodi. Teose esiettekanne toimus 1932. aasta septembris Veneetsia rahvusvahelisel muusikafestivalil. Poulenc kandis teose ette koos oma lapsepõlvesõpra, pianist Jacques Février'ga ning neid saatis La Scala orkester Désire Defauw' dirigeerimisel.

Kirjas helilooja Igor Markevitšile avab Poulenc oma teose sünni tagamaid ning ütleb, et selle kirjutamise ajal olid tal klaveri peal Mozarti, Liszti ja Raveli kontserdid ning Markevitši enda partiita. Lisaks mainitud komponistide loomingule kajastab Poulenci kõrvus ilmselt ka 1931. aastal toimunud Pariisi koloniaalnäitusel temani jõudnud *gamelan*'i helid, mille mõju võib täheldada näiteks pärast kontserdi esimese osa deklameerivat avaakordi kõlavates sillerdavates passaažides. Koos passaažidega vahelduvad esimeses osas justkui dialoogi pidades kelmikalt energeetilised osad kontemplatiivsemate ja eksootilisematega, moodustades seeläbi eneseteadliku rafineeritud terviku. Kontserdi teine osa, *Larghetto*, algab hällilaululikult ning helilooja nendib oma kirjades taas Mozarti mõju, mis võib meenutada just Mozarti klaverikontserdi d-moll teist osa. Kontserdi finaali on iseloomult taas vaheldusrikas ja kontrastne, kulmineerudes justkui kahe pianisti vaheliseks ekspressiivseks dialoogiks, mis kipub kohati võtma ehk isegi duelli mõõtmeid. Seejuures jääb aga läbiva elemendina pinnale Poulenci pidurdamatu ja kelmikas humoorikus, mis teose otsad kurioosel, ent efektselt elegantsel moel kokku seob ning liidab need kauniks tervikuks.

Aurora Ruus

Anna ja Dmitri Šelest. © Lisa Macuzzo.

KLAVERIDUO ŠELEST, keda on kiidetud nende „haruldase repertuaari ja erutavate esituste“ eest (ajakiri Fanfare), on abikaasade ansambel, kelle juured ulatuvad Ukraina muusikakooli. Nende ametlik Carnegie Halli debüüt 2018. aasta veebruaris tõi taas tähelepanu nende kodumaa muusikale. Duo, kes kohtus keskkoolis klassikaaslastena, hakkas koos esinema pärast abiellumist USA-s. Nende leidlikud kontserdikavad toovad nad paljudesse esinemispaikadesse alates kontserdilavadest kuni riiklike üritusteni. ÜRO endise peasekretäri Ban Ki-mooni sõnul realiseerivad nad diplomaatiat muusika kaudu.

DMITRI ŠELEST alustas Ukrainas klaveriõpinguid kuue aasta vanuselt ja astus peagi Harkivi eramuusikakooli, kus ta võitis 11-aastaselt oma esimese konkursi. Pärast seda viisid klaveriõpingud ta USA-sse, kus talle pakuti Põhja-Kentucky ülikoolis bakalaureuseõppe täisstipendiumi.

Õpingute ajal pälvis Dmitri kõrgeid kohti erinevatel rahvusvahelistel konkurssidel ja osales muusikafestivalidel. Pärast bakalaureusekraadi saamist aastal 2005 täiendas ta end ka ettevõtluse alal. New Yorki kolimise järel on ta olnud aktiivne kammermuusik, hallanud plaadifirmat ning klaverite müügisalongi.

ANNA ŠELEST, keda on väljaanne New York Times kirjeldanud „tulise tundelisuse ja sooja puudutusega pianistina“, on mitme rahvusvahelise auhinnaga pärjatud artist, kes on võlunud publikut üle kogu maailma. Esoteerilise repertuaariga Anna Šelest on ühendanud jõud legendaarse dirigendi Neeme Järviaga, et ühise projekti raames salvestada Anton Rubinsteini klaveri- ja orkestriteosed.

Anna sooritas oma orkestridebüüdi 12-aastaselt Harkivi sümfooniaorkestriga, kui esitas Rahmaninovi klaverikontserti nr 1. Sellest ajast peale on ta soleerinud maailmaklassiliste orkestrite, muu hulgas Montreali sümfooniaorkestri, Cincinnati sümfooniaorkestri ja Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri ees.

Veel on ta solistina esinenud New Yorki Carnegie Halli Alice Tully Hallis ja Stern Auditoriumis, samuti Washington DC Kennedy Centeris, Viini Konzerthausis ning México Palacio de Bellas Artesis.

Anna sündis Ukrainas ja sai esmase muusikahariduse Harkivi eramuusikakoolis. Pärast bakalaureusekraadi omandamist Põhja-Kentucky ülikoolis õppis ta magistrantuuris Juilliardi koolis Jerome Lowenthali käe all. Praegu elab Anna koos abikaasa ja kahe pojaga New Yorgis.

Neeme Järvi. © Kaupo Kikkas.

Suure muusikute dünastia pea **NEEME JÄRVI** on üks tänapäeva hinnatuimaid dirigente. Ta on juhatanud maailma tipporkestreid, teinud koostööd parimate solistidega ning tema kui ühe enim plaadistava dirigendi diskograafiasse kuulub ligi 5000 plaati.

Oma pika ja ülieduka karjääri jooksul on Neeme Järvi olnud seotud maailma erinevate orkestritega. Ta on Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri eluaegne aupeadirigent, Orchestre de la Suisse Romande'i, Haagi Residentie-orkestri, Detroiti sümfooniaorkestri ja Göteborgi sümfooniaorkestri emeriitpeadirigent ning Šoti Kuningliku Rahvusorkestri audirigent.

Neeme Järvi muljetavaldavat diskograafiat ehivad Prokofjevi, Šostakovitši, R. Straussi, Mahleri, Dvořáki, Glazunovi, Griegi, Sibeliuse, Nielsen'i ja Brahmsi kõigi sümfooniade paljukiidetud salvestused. Lisaks on ta kuulajale tutvustanud ka selliste veel vähemtuntud heliloojate nagu Wilhelm Stenhammari, Hugo Alfvéni, Niels Gade, Franz Berwaldi, Johann Svendseni ja Johann Halvorseni loomingut, samuti Eesti heliloojate Rudolf Tobiasi, Artur Kapi, Eduard Tubina ja Arvo Pärdi teoseid. Neeme Järvi on salvestanud muusikat firmadele Chandos, Deutsche Grammophon, BIS, EMI jpt.

Neeme Järvit on tunnustatud paljude preemiate, aunimetuste ja tiitlitega, nende hulgas Rootsi Kuningriigi kõrgeim autasu Põhjatähe orden (1990), Eesti Vabariigi Riigivapi teenetemärk (III klass; 1996), Eesti Muusikanõukogu 2012. aasta interpretatsioonipremia, Eesti Vabariigi riiklik kultuuri elutööpreemia (2017), Gramophone'i elutööpreemia (2018) ja Eesti Kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali elutööpreemia (2020). Ta on Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, Göteborgi ülikooli, Aberdeeni ülikooli, Detroiti Wayne State University, Rootsi Kuningliku Muusikaakadeemia ja Michigani ülikooli audoktor, samuti esimene Tallinna Vapimärgi ordeni kavaler, Michigani osariigi ning Göteborgi linna aukodanik jne. Neeme Järvi kuulub ka 1999. aastal valitud 20. sajandi Eesti saja suurkuju hulka.

Neeme Järvi lõpetas 1955. aastal Tallinna muusikakooli koorijuhtimise ja löökpillide erialal Helvi Voore ja Kristjan Vestre juhendamisel, 1960. aastal Leningradi konservatooriumi sümfooniaorkestri- ja ooperidirigeerimise erialal professor Nikolai Rabinovitši klassis ning 1966. aastal samas ka aspirantuuri Jevgeni Mravinski ja Nikolai Rabinovitši juhendamisel. 1971. aastal võitis Järvi I preemia Roomas Accademia Nazionale di Santa Cecilia VI rahvusvahelisel dirigentide konkursil.

1960—1963 oli Neeme Järvi Eesti Raadio SO dirigent, 1963—1979 peadirigent, 1963—1975 oli ta ühtlasi Estonia teatri peadirigent. Ta juhatas kõiki olulisemaid Leningradi ja Moskva sümfooniaorkestreid, käies nendega ka välisturneedel, juba 1960. aastate teises pooles ka Londoni orkestreid jpt, 1979. aastal debüteeris ta New Yorgi Metropolitan Operas.

Aastal 1980 emigreerus Neeme Järvi koos perega Ameerika Ühendriikidesse. 1981—2004 oli ta Göteborgi SO peadirigent (praegu emeritpeadirigent), 1984—1988 Royal Scottish National Orchestra peadirigent (aastast 1990 selle audirigent), 1990—2005 Detroiti SO muusikadirektor (aastast 2005 emeritmuusikadirektor), 2005—2008 New Jersey SO muusikadirektor (praegu audirigent), 2005—2012 Haagi Residentie-orkestri peadirigent (praegu emeritpeadirigent), 2010—2020 taas ERSO kunstiline juht ja peadirigent (praegu eluaegne aupeadirigent), 2012—2015 Orchestre de la Suisse Romande'i kunstiline juht ja peadirigent. 1982—1985 oli ta Birminghami SO ja aastast 1995 Jaapani Filharmoonia Orkestri esimene külalisdiregent. Alates 2000. aastast toimuvad Eestis Neeme Järvi rahvusvahelised dirigentide meistrkursused, millest on välja kasvanud Järvi Akadeemia.

ERSO uue hooaja
piletid nüüd müügil!

pileti keskus

erso.ee

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER (ERSO) on elav ja mitmekülgne orkester, kes püüdleb alati tipptaseme poole. Eesti vanimal ja mainekaimal regulaarselt tegutseval sümfooniaorkestril täitub sel hooajal 96. tegevusaasta. ERSO ajalugu ulatub aastasse 1926 ning sarnaselt paljude omataolistega maailmas on see seotud rahvusliku ringhäälingu sünni ja arenguga. Alates hooajast 2020/2021 on enam kui 100-liikmelise orkestri peadirigent ja kunstiline juht Olari Elts. Neeme Järvi jätkab koostööd ERSOga eluaegse aupeadirigendina, orkestri kunstiline nõustaja on Paavo Järvi, varasemad peadirigendid on olnud Olav Roots, Paul Karp, Roman Matsov, Neeme Järvi, Peeter Lilje, Leo Krämer, Arvo Volmer, Nikolai Aleksejev ja taas Neeme Järvi.

ERSO on käinud arvukatel turneedel ning osalenud mainekatel rahvusvahelistel muusikafestivalidel. 2021. aasta novembri lõpus osalesid ERSO ja Olari Elts Poolas rahvusvahelisel Kesk- ja Ida-Euroopa muusikafestivalil „Eufonie“. 2019. aastal avasid ERSO ja Neeme Järvi Prantsuse Raadio maineka Montpellier’ muusikafestivali ning orkester käis Kesk-Euroopa turneel, kus Neeme Järvi juhatusel esineti Viini Musikvereini kuldses saalis, Linzi Brucknerhausi suures saalis, Praha Rudolfinumi Dvořáki saalis ja Bregenzi Bodensee saalis ning Mihhail Gertsji juhatusel Saksamaal Erlangenis ja Viersenis. Veel on esinetud sellistel maailmalavadel nagu Berliini Konzerthaus, New Yorgi Avery Fisher Hall (praeguse nimetusega David Geffen Hall), Peterburi filharmoonia suur saal ja Maria Teatri kontserdisaal, Kölni filharmoonia, Helsingi Musiikkitalo, Stockholmi Berwaldhallen jt. Lõppenud hooajal toimusid kontserdireisid Prantsusmaale, Saksamaale ning Inglismaale.

ERSO plaadistuste kõrget kvaliteeti on esile tõstetud mainekates klassikalise muusika ajakirjades ning sellega on kaasnenud mitmed tunnustused, millest olulisim on Eesti esimene Grammy (2004, dirigent Paavo Järvi), värskemad aga aasta klassikaalbumi tiitel 2020. aastal Eesti muusikaauhindade jagamisel Elleri sümfooniliste poeemide teise plaadi eest (dirigent Olari Elts) ning kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapremia ERSO-le ja Olari Eltsile seniste Elleri muusika salvestiste eest. Suurepärane koostöö on ERSO-l selliste mainekate plaadifirmadega nagu Chandos, BIS, Onyx, samuti Ondine, ERP jt.

Lisaks kohalikele raadio- ja telekanalitele on ERSO kontserte üle kandnud Mezzo ja medici.tv ning EBU vahendusel on need jõudnud paljudesse Euroopa raadiojaamadesse. 2020. aastal alustas tegevust ERSO TV (erso.tv), kus saab vaadata kõiki orkestri live-kontserte ning juba toimunud esinemisi.

ERSO
PEASPONSOR

E · R · S · O

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

MAHLERI KAHEKSAS

8 | SEPTEMBER
ESTONIA KONTSERDISAAL
KELL 19

9 | SEPTEMBER
ESTONIA KONTSERDISAAL
KELL 19

LAURA AIKIN sopran
ANNE SCHWANWILMS sopran
ELINA NECHAYEVA sopran
MARIE SEIDLER metsosopran
KAI RÜÜTEL metsosopran
ANDREAS SCHAGER tenor
THOMAS HAMPSON bariton
AIN ANGER bass

ERSO

segakoor **Latvija**

Eesti Rahvusmeeskoor

Rahvusoooper Estonia poistekoor

kammerkoor **Voces Tallinn**

dirigent **NEEME JÄRVI**

HOOAJA
SUURSPONSOR

REVAL CAFÉ

RADISSON COLLECTION
TALLINN

LIVIKO
anno 1898

PAKEND & PRINT
ERSO TRÜKKIKESKUS 2022/2023

BioBlock®

Postimees
MEEDIAPARTNER

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

Peadirigent ja kunstiline juht Olari Elts

Eluaegne aupeadirigent Neeme Järvi, **kunstiline nõustaja** Paavo Järvi

Koosseis 21. juunil 2023:

I VIIUL

Triin Ruubel
Marge Uus
Elisabeth Härmand
Kaija Lukas
Kätlin Ivask
Astrid Muhel
Tõnis Pajupuu
Merje Roomere
Kaiu Talve
Andrus Tork
Tarmo Truuväärt

II VIIUL

Kaido Välja
Kadi Vilu
Kristel Kiik
Triin Krigul
Egert Leinsaar
Maiu Mägi
Varje Remmel
Mari-Katrina Suss
Maaren Vihermäe
Merily Leotoots

VIOOLA

Liina Žigurs
Helena Altmanis
Kaja Kiho
Mairit Mitt-Bronikowska
Martti Mägi
Juhan-Palm Peipman
Kristiina Välja
Mari Aasa

TŠELLO

Indrek Leivategija
Villu Vihermäe
Andres Alexander
Metspalu
Katrin Oja
Lauri Toom
Maris Vallsalu

KONTRABASS

Mati Lukk
Imre Eenma
Madis Jürgens
Indrek Pajus

HARF

Kaisa Helena Žigurs

FLÖÖT

Mihkel Peaäske
Linda Vood
Janika Lentsius

OBOE

Aleksander Hännikäinen
Heli Ernits

KLARNET

Soo-Young Lee
Meelis Vind

FAGOTT

Kaido Suss
Kristjan Kungla

METSASARV

Ye Pan
Kalmer Kiik
Kalle Koppel
Jürnas Rähni

TROMPET

Indrek Vau
Erki Möller
István Baráth
Ivar Tillemann

TROMBOON

Peeter Margus
Väino Põllu
Johannes Kiik

TUUBA

Madis Vilgats

TIMPANID

Helgi Porleiksson

LÖÖKPILLID

Vambola Krigul
Lauri Metsvahi
Terje Terasmaa

SA ERSO juhatuse liige

Kristjan Hallik

Produtsent

Daily Trippel

Orkestri mäenedžer

Marko Metsaru

Partnersuhete ja müügijuht

Kaire Taberland

Maine- ja

kommunikatsioonijuht

Kärt Ruubel

Toimetaja

Anita Maasalu

Noodikoguhoidja

Mariell Aren

Disainer

Norman Orro

Personalijuht

Piret Veensalu

Pillilao juhataja

Egert Leinsaar

Lavameistrid

Jüri Korjus
Heiki Zvorovski

Yaata kõiki Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri
live-kontserte ning juba toimunud esinemisi
mugavalt oma kodus.

www.erso.tv

Sinu digitaalne
kontserdisaal!

ERSO.TV

KUTSUME KUULAMA

MAHLERI KAHEKSAS

R, 8. SEPTEMBER KELL 19, ESTONIA KONTSERDISAAL

L, 9. SEPTEMBER KELL 19, ESTONIA KONTSERDISAAL

Gustav Mahler. Sümfoonia nr 8

LAURA AIKIN sopran

ANNE SCHWANEVILMS sopran

ELINA NECHAYEVA sopran

MARIE SEIDLER metsosopran

KAI RÜÜTEL metsosopran

MICHAEL HEIM tenor

THOMAS HAMPSON bariton

AIN ANGER bass

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester

Segakoor Latvija

Eesti Rahvusmeeskoor

Rahvuskooper Estonia poistekoor

Kammerkoor Voces Tallinn

Dirigent NEEME JÄRVI

E · R · · O

Estonia pst 4
10148 Tallinn
tel 6 147 787
erso@erso.ee
www.erso.ee

Kuula ja vaata uuesti!

ERSO.TV